

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 kwietnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jacek Grela
Sędziowie:	SA Anna Daniszewska (spr.) SO del. Leszek Jantowski
Protokolant:	sekretarz sądowy Małgorzata Naróg

po rozpoznaniu w dniu 12 kwietnia 2018 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa H. S., Z. S. (1) i F. S.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego i zażalenia powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 5 lipca 2017 r. sygn. akt I C 707/16

I. zmienia zaskarżony wyrok:

a) w punkcie 3 (trzecim) w ten tylko sposób, że zasądzoną w nim kwotę 70.000 (siedemdziesiąt tysięcy) złotych obniża do kwoty 44.000 (czterdzieści cztery tysiące) złotych, oddalając powództwo F. S. w pozostałej części,

a) w punkcie 5 (piątym) w ten sposób, że zasądza od pozwanego tytułem zwrotu kosztów procesu na rzecz powodów :

- H. S. kwotę 11.517 (jedenaście tysięcy pięćset siedemnaście) złotych,

- Z. S. (1) kwotę 5.857,14 zł (pięć tysięcy osiemset pięćdziesiąt siedem złotych czternaście groszy),

- F. S. kwotę 3.486,71 zł (trzy tysiące czterysta osiemdziesiąt sześć złotych siedemdziesiąt jeden groszy);

I. oddala apelację pozwanego w pozostałym zakresie;

III. oddala zażalenie powodów w pozostałym zakresie,

IV. zasądza od powoda F. S. na rzecz pozwanego kwotę 4.200 (cztery tysiące dwieście) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego;

IV. zasądza od pozwanego na rzecz powodów tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego:

- H. S. kwotę 1.828 (tysiąc osiemset dwadzieścia osiem) złotych,

- Z. S. (1) kwotę 464 (czteryście sześćdziesiąt cztery) złote.

SSO del. Leszek Jantowski SSA Jacek Greła SSA Anna Daniszewska

Na oryginale właściwe podpisy.

Sygn. akt V ACa 757/17

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 18 października 2016 r. przeciwko (...) S.A. w W. powodowie H. S., F. S. i Z. S. (1) wnieśli o zasądzenie: powodowie H. i Z. S. (2) kwot po 86.000zł, powód F. S. kwoty 74.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 23 sierpnia 2016 r. do dnia zapłaty i kosztami procesu, tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dobra osobistego wskutek śmierci córki i siostry K. S. w wypadku drogowym mającym miejsce w dniu (...)

W uzasadnieniu powodowie jako podstawę prawną swojego żądania podali przepis art. 448 k.c. w zw. z art. 23 k.c. w zw. z art. 436 § 1 k.c. wskazując, iż w ich przypadku doszło do naruszenia dobra osobistego w postaci prawa do więzi osobistej i rodzinnej z córką i siostrą, bowiem pomiędzy powodami a zmarłą istniała silna więź emocjonalna, co w pełni uzasadnia roszczenie o zasądzenie zadośćuczynienia pieniężnego za naruszenie dóbr osobistych.

W odpowiedzi na wniesiony pozew pozwany wniósł o jego oddalenie i zasądzenie od powodów kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwany wskazał, iż wypadek miał miejsce przed dniem wejścia w życie art. 446 § 4 k.c., jednocześnie kwestionując słuszność koncepcji, zgodnie z którą osoba pośrednio poszkodowana może dochodzić zadośćuczynienia nie będąc uczestnikiem zdarzenia zaistniałego przed dniem 3 sierpnia 2008 r. na podstawie przepisu art. 448 k.c.

Z ostrożności procesowej pozwany zakwestionował także powództwa z uwagi na ich rażące wygórowanie.

Wyrokiem z dnia 5 lipca 2017r. Sąd Okręgowy w B.:

1. zasądził od pozwanego na rzecz powódki H. S. kwotę 86.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 23 sierpnia 2016r. do dnia zapłaty;
2. zasądził od pozwanego na rzecz powoda Z. S. (1) kwotę 60.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 23 sierpnia 2016r. do dnia zapłaty;
3. zasądził od pozwanego na rzecz małoletniego powoda F. S. kwotę 70.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 23 sierpnia 2016r. do dnia zapłaty;
4. oddalił powództwo w pozostałej części;
5. zasądził od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwotę 21.728,74 zł tytułem kosztów procesu;
6. nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Okręgowego w B. kwotę 1.410,74 zł tytułem kosztów sądowych;

7. nakazał pobrać solidarnie od powodów na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Okręgowego w B. kwotę 196,02 zł tytułem kosztów sądowych.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach i rozważaniach:

W dniu (...) w miejscowości N. doszło do wypadku drogowego, w którym znajdujący się w stanie nietrzeźwości kierujący samochodem osobowym marki H. (...) zjechał nagle na przeciwny pas ruchu, zmuszając jadącego z naprzeciwka kierującego samochodem R. (...) do zjazdu na lewy pas ruchu, a następnie po powrocie na swój pas ruchu doprowadził do zderzenia z samochodem R. (...). W wyniku zderzenia śmierć poniosła K. S. - córka i siostra powodów, w chwili wypadku miała 25 lat. Pojazd sprawcy zdarzenia objęty był ochroną ubezpieczeniową z tytułu odpowiedzialności cywilnej w pozwanym Zakładzie. Sprawca wypadku został prawomocnie skazany. W chwili śmierci K. S. powód F. S. miał 8 lat.

W toku postępowania likwidacyjnego pozwany wypłacił na rzecz powodów tytułem zadośćuczynienia kwoty odpowiednio po 14.000 zł na rzecz H. i Z. S. (1) oraz 6.000 zł na rzecz powoda F. S.. Pozwany wypłacił również powodom stosowne odszkodowanie.

Powodowie wraz z córką i siostrą tworzyli bardzo kochającą i szanującą się rodzinę, która spędzała ze sobą bardzo dużo czasu. Szczególna więź, mimo różnicy wieku, łączyła powoda F. S. z siostrą. Zmarła chętnie opiekowała się bratem, bardzo kochała brata, organizowała mu wolny czas. Cała rodzina spędzała wspólnie święta i inne uroczystości rodzinne, organizowała również wspólne wyjazdy wakacyjne. Relacje panujące w ich rodzinie były bardzo dobre. Zmarła oczekiwała na wyznaczenie terminu obrony pracy magisterskiej, na jesień planowała zawrzeć związek małżeński, do którego zawarcia cała rodzina czyniła przygotowania. Zmarła po zawarciu małżeństwa miała pracować wraz z ojcem w prowadzonej przez niego firmie rodzinnej.

Powódka H. S. nie potrafi pogodzić się ze śmiercią córki, odczuwa wewnętrzny ból, ciągle wspomina córkę, prawie codziennie odwiedza grób córki. Pokój, w którym mieszkała zmarła córka pozostał w stanie nienaruszonym, znajdują się tam wszystkie rzeczy pozostawione przez zmarłą. Powódka ma kłopoty z pamięcią oraz kłopoty z żołądkiem, odczuwa ciągle zmęczenie, ma problemy z zasypianiem. Powódka przyjmuje leki.

Powód Z. S. (1) po śmierci córki miał problemy ze snem, nie pogodził się z jej śmiercią, prawie codziennie odwiedza grób córki na cmentarzu. Powód musiał opiekować się żoną i synem, nie mógł przy nich mówić o swoich emocjach przeżywanych w związku ze śmiercią córki. Obecnie pracuje, prowadzi firmę rodzinną, utrzymuje całą rodzinę. Codziennie myśli o córce, nie korzystał z pomocy psychologa.

Powód F. S. po śmierci siostry nie mógł zrozumieć, że już nigdy jej nie zobaczy. Ciągle śniła mu się siostra. Powód tęskni za siostrą, często ją wspomina. Powód przeszedł terapię psychologiczną, odczuwał lęk o rodziców, bał się, że zginą w wypadku tak jak siostra. Powód nie sprawiał problemów wychowawczych, nie miał problemów z nauką.

Powoda Z. S. (1) łączyły z córką prawidłowe, bliskie, wspierające relacje rodzicielskie. Powód przeżył typową reakcję żałoby po utracie bliskiej osoby w postaci negatywnych emocji, smutku, tęsknoty, żalu. Przeżywane przez powoda emocje w związku z utratą córki nie osiągnęły natężenia, czasu trwania i częstotliwości takiej, aby spełnić kryteria zaburzeń psychicznych. Stan psychiczny powoda w pierwszym okresie po śmierci córki utrudniał powodowi codzienne funkcjonowanie. Sprawne mechanizmy obronne osobowości z upływem czasu umożliwiły adaptację do nowej, trudnej sytuacji oraz dalsze prawidłowe funkcjonowanie społeczne, rodzinne i zawodowe. Aktualnie u powoda nie stwierdzono zaburzeń funkcjonowania psychologicznego ani zaburzeń psychicznych w związku z tragiczną śmiercią córki.

Powód F. S. po śmierci siostry przeżył typową dla wieku reakcję żałoby po utracie siostry pod postacią zaburzeń lękowych (nerwicowych), płaczu, lęku przed rozstaniem z bliskimi osobami. Powód jako dziecko na poziomie emocjonalnym odczuł dyskomfort w związku z zerwaniem więzi z siostrą oraz okresowo zmienionym funkcjonowaniem rodziców w okresie przeżywania przez nich reakcji żałoby. Na skutek właściwej opieki ze strony rodziców nie został zaburzony rozwój powoda. Powód korzystał z pomocy psychologicznej z pozytywnym skutkiem -

ustąpiły zaburzenia lękowe. W okresie rozwoju powód nie sprawiał trudności wychowawczych, poważnie nie chorował. W aktualnym stanie zdrowia psychicznego powód nie ujawnia zaburzeń czynności psychicznych ani zaburzeń funkcjonowania psychologicznego w związku ze śmiercią siostry. Utrata siostry pozbawiła powoda możliwości pogłębienia bliskiej więzi z nią, możliwości czerpania z doświadczeń siostry, otrzymywania od niej wsparcia i pomocy w trudnych sytuacjach życiowych także w przyszłości.

U powódki H. S. występuje zespół depresyjny- reaktywny przedłużający się, który wiąże się ze śmiercią córki. Śmierć córki spowodowała uszczerbek na zdrowiu w wysokości 5%. Powódka wymaga dalszego systematycznego leczenia farmakologicznego i kontroli (...). U powódki jako rodzica na zawsze pozostanie żal, tęsknota po utracie dziecka. Rokowania co do dalszego stanu zdrowia psychicznego są niepewne. Z wysokim prawdopodobieństwem stan psychiczny powódki nie wróci już nigdy do stanu sprzed wypadku.

Powyżej przedstawiony stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu dowody z zeznań świadków, opinie psychologiczno - psychiatryczne oraz zeznania powodów.

Sąd meriti uznał za wiarygodne zeznania złożone przez świadków: C. N., G. K., K. K.. Zeznania w/w świadków dotyczyły relacji powodów ze zmarłą oraz aktualnej sytuacji życiowej i zdrowotnej powodów. Zeznania świadków znalazły potwierdzenie w zeznaniach złożonych przez powodów, którym to zeznaniom Sąd meriti przyznał walor wiarygodności. Zarówno z zeznań złożonych przez świadków, jak i zeznań powodów wynika, iż ich relacje ze zmarłą były bardzo silne a stopień bliskości większy, niż przeciętnie ma to miejsce w relacjach panujących w rodzinie.

Sąd Okręgowy oparł się na w pełni wiarygodnych opiniach sporządzonych w niniejszej sprawie przez biegłych z dziedziny psychiatrii i psychologii. Opinie sądowo-lekarskie zostały oparte na szerokim materiale dowodowym, a także na badaniu powodów. Opinie sporządzono zgodnie z zasadami fachowej wiedzy i doświadczenia zawodowego biegłych. Wnioski wydanych opinii były przejrzyste, logiczne i gruntownie uzasadnione. Wskazane wyżej względy przemawiają za wiarygodnością opinii sądowych wydanych w sprawie.

Sąd Okręgowy uznał powództwo za częściowo zasadne.

Sąd Okręgowy zważył, iż w orzecznictwie sądowym wskazuje się, iż ustalenie jaka kwota zadośćuczynienia w konkretnych okolicznościach jest odpowiednia należy do sfery swobodnego uznania sędziowskiego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 18 listopada 2004 r. - I CK 219/04, LEX nr 146356). Zadośćuczynienie zaś ma na celu pomóc dostosować się członkom najbliższej rodziny do nowej rzeczywistości oraz złagodzić cierpienia wywołane utratą osoby bliskiej. Instytucja zadośćuczynienia pieniężnego powinna przede wszystkim spełniać funkcję kompensacyjną, czyli łagodzić negatywne doznania psychiczne i fizyczne wynikające z naruszenia prawnie chronionej sfery dóbr osobistych osób pośrednio poszkodowanych. Rekompensata pieniężna ma stanowić jedynie rolę surogatu odszkodowania w klasycznym cywilistycznym tego słowa znaczeniu, gdyż nie da się zrównoważyć w pełni uszczerbku niemajątkowego przy pomocy majątkowego środka ochrony, jakimi są pieniądze. Oczywistym przy tym jest, że nie ma możliwości zrekompensowania w pełni świadczeniem pieniężnym śmierci osoby bliskiej, żadna bowiem kwota nie może ukoić bólu związanego z utratą najbliższych.

Zdaniem Sądu Okręgowego, dotychczas wypłacone przez pozwanego kwoty zadośćuczynienia nie powetowały krzywd doznanych przez powodów w związku ze śmiercią K. S..

Mając na uwadze poczynione w sprawie ustalenia, Sąd meriti uznał, że należne Z. S. (1) zadośćuczynienie winno wynieść 60.000 zł, a należne F. S. zadośćuczynienie winno wynieść 70.000 zł, a powódce H. S. - 86.000 zł.

Ustalając wysokość zadośćuczynienia za doznaną krzywdę należnego powodom Sąd Okręgowy miał na uwadze fakt uraty przez nich w sposób nagły jedynej siostry i córki z którą mieszkali, wspólnie prowadzili gospodarstwo domowe i na której pomoc mogli zawsze liczyć. Powodowie byli silnie związani z K. S., tworzyli zgodną i udaną rodzinę. Niespodziewana i przedwczesna strata zniweczyła ich wspólne plany na przyszłość i w znacznym stopniu obniżyła komfort codziennego życia. Wydarzenie to stało się dla powodów traumatycznym przeżyciem. Wskutek tragicznej i

przedwczesnej śmierci K. S. naruszone zostało prawo osobiste powodów więzi rodziców z dzieckiem oraz więzi między rodzeństwem. Niewątpliwie utrata osoby bliskiej ma zawsze charakter nieodwracalny i trwały, wiąże się z poczuciem smutku i osamotnienia, które są tym intensywniejsze, gdy strata osoby bliskiej następuje nagle i w tragicznych okolicznościach. Powodowie w takich okolicznościach utracili córkę i siostrę, a wraz z jej utratą wsparcie, pomoc oraz miłość. W ocenie Sądu, należy zgodzić się ze stroną powodową, iż cierpienie przeżywane po śmierci dziecka jest znacznie silniejsze i głębsze, niż jakikolwiek inny rodzaj bólu. Dodatkowo na rozmiar zadośćuczynienia należnego powodowi F. S. wpłynęły również cechy więzi łączącej powoda ze zmarłą siostrą, w szczególności intensywność tych relacji oraz siła.

Sąd Okręgowy zważył, iż ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, że powód był w szczególności sposobem związany z siostrą, która pełniła rolę powiernika, doradcy i przyjaciela. Była dla powoda najbliższą osobą, z którą utrzymywał stały, codzienny kontakt, czuł, że starsza siostra doskonale go rozumie. W konsekwencji tragicznego zdarzenia, strata siostry była dla powoda szczególnie bolesna. Traumą powoda potęgowały okoliczności jej śmierci - była to śmierć nagła, która odebrała powodowi radość życia, wpłynęła na kształtowanie postawy dziecka, które staje się młodzieńcem, a wkrótce dorosłym człowiekiem, co dokładnie i trafnie opisała biegła psycholog w trakcie uzupełniającego przesłuchania.

Na rozmiar zadośćuczynienia należnego powodce H. S. dodatkowo wpłynął fakt doznanego przez powódkę uszczerbku na zdrowiu w wyniku tragicznej śmierci córki (5%). Powódka nie pogodziła i nie pogodzi się nigdy ze utratą ukochanej córki, a jej stan psychiczny nie powróci do stanu sprzed feralnego zdarzenia, co intensyfikuje stopień doznanej przez powódkę krzywdy.

Z drugiej jednak strony uczucie bólu po śmierci siostry i córki nie spowodowało u powodów F. i Z. S. (1) aż takiej dezorganizacji życia by uzasadnionym było zasądzenie na ich rzecz zadośćuczynienia w wysokości wskazanej w pozwie (w przeciwieństwie do powódki H. S.). Powodowie, jak wykazał zgromadzony materiał dowodowy, radzą sobie w codziennym funkcjonowaniu, a żałoba po śmierci siostry i córki przebiegła w sposób niepowikłany. Nie było zatem podstaw do uwzględnienia dalej idącego żądania powodów w zakresie zadośćuczynienia za doznaną krzywdę.

Mając powyższe okoliczności na względzie, Sąd meriti orzekł jak w punktach 1-3 wyroku na podstawie przepisu art. 446 § 4 k.c. a w pozostałym zakresie żądanie oddalił uznając je za wygórowane o czym orzekł w punkcie 4 wyroku - a contrario na podstawie przepisu art. 446 § 4 k.c. O odsetkach Sąd Okręgowy orzekł zgodnie z żądaniem pozwu w tym zakresie.

W punkcie 5 wyroku Sąd meriti orzekł o kosztach postępowania na podstawie przepisu art. 100 k.p.c. Z kwoty 246.000 zł stanowiącej wartość przedmiotu sporu, została zasądzona na rzecz powodów łącznie kwota 216.000 zł, stanowiąca 87,80% wartości przedmiotu sporu. Zgodnie z zasadą stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu strony powinny ponieść jego koszty w takim stopniu, w jakim przegrały sprawę, a zatem powodowie w 12,20% a pozwany w 87,80%. Koszty procesu wyniosły po stronie powodów 26.751 zł (wynagrodzenie pełnomocnika, opłata od pełnomocnictwa, opłata od pozwu), koszty procesu po stronie pozwanej wyniosły 14.417 zł (wynagrodzenie pełnomocnika wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa). Powodów zgodnie z podaną zasadą powinny obciążać koszty w kwocie 1.758,87 zł a pozwanego w kwocie 23.487,37 zł, wobec czego Sąd meriti zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 21.728,50 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

W punkcie 6 wyroku Sąd Okręgowy na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 100 k.p.c. nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Okręgowego w B. kwotę 1.410, 74 zł tytułem części należności za opinie biegłych. Łączne wynagrodzenie za wydane przez biegłych opinie wyniosło 1.606,77 zł. Zgodnie z zasadą stosunkowego rozdziału kosztów pozwanego winno zatem obciążać wynagrodzenie biegłych w 87,80%.

W punkcie 7 wyroku Sąd meriti na podstawie przepisu art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 100 k.p.c. nakazał pobrać od powodów na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w B. 196,02 zł tytułem części wynagrodzenia biegłych. Na koszty sądowe w przedmiotowej sprawie, które wini uiścić powodowie

złożyło się wynagrodzenie biegłych w/w kwocie. W związku z zasadą stosunkowego rozdziału kosztów powodowie winni ponieść koszty sądowe w 12,20%, co łącznie dało kwotę 196,02 zł.

Apelację od tego wyroku wywiódł pozwany zaskarżając wyrok w części zasądzonej w stosunku do powoda F. S. ponad kwotę 44.000 zł, zarzucając naruszenie prawa materialnego - art. 448 k.c. w związku z art. 23 i 24 k.c. i zasądzenie w stosunku do powoda zadośćuczynienia w kwocie zbyt wygórowanej.

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i oddalenie powództwa ponad kwotę 44.000 zł w stosunku do powoda F. S. i to z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od daty wyrokowania tj. 5.07.2017r., rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za obie instancje wg norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację powód F. S. wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego zasługiwała na uwzględnienie.

Wskazać należy, że sąd drugiej instancji w systemie apelacyjnym jest instancją merytoryczną (por. wyrok SN z dnia 13 kwietnia 2000 r. III CKN 812/98, OSNC z 2000 r., nr 10, poz. 193). Oznacza to, że sąd ten ma obowiązek poczynić własne ustalenia faktyczne, po dokonaniu samodzielnej i swobodnej oceny zebranego materiału dowodowego. Jednocześnie w sytuacji, gdy sąd odwoławczy podziela ustalenia sądu niższej instancji, może ograniczyć się do stwierdzenia, że przyjmuje je za własne, gdyż szczegółowe powtarzanie analizy i roztrząsanie wszystkich dowodów staje się wtedy niecelowe.

W niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny – opierając się na całokształcie materiału dowodowego zgromadzonego w aktach – uznał, że Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy ustalił stan faktyczny. Sąd II instancji ustalenia te w pełni podziela i uznaje za własne.

Należy podkreślić, że pozwany co do zasady nie kwestionował zasadności samego roszczenia, a jedynie wysokość przyznanego na rzecz powoda F. S. zadośćuczynienia.

Sąd Apelacyjny uznał za zasadny zarzut naruszenia prawa materialnego - art. 448 k.c. w związku z art. 23 i 24 k.c. i zasądzenie w stosunku do powoda zadośćuczynienia w kwocie wygórowanej.

Z akt sprawy wynika, iż powód F. S. po śmierci siostry nie mógł zrozumieć, że już nigdy jej nie zobaczy. Ciągle śniła mu się siostra, tęsknił za siostrą, przeszedł terapię psychologiczną, odczuwał lęk o rodziców, bał się, że zginą w wypadku tak jak siostra. Powód nie sprawiał problemów wychowawczych, nie miał problemów z nauką. Po śmierci siostry przeżył typową dla wieku reakcję żałoby, jako dziecko na poziomie emocjonalnym odczuł dyskomfort w związku z zerwaniem więzi z siostrą oraz okresowo zmienionym funkcjonowaniem rodziców w okresie przeżywania przez nich reakcji żałoby. Na skutek właściwej opieki ze strony rodziców nie został zaburzony rozwój powoda. Powód korzystał z pomocy psychologicznej z pozytywnym skutkiem - ustąpiły zaburzenia lękowe. W aktualnym stanie zdrowia psychicznego powód nie ujawnia zaburzeń czynności psychicznych ani zaburzeń funkcjonowania psychologicznego w związku ze śmiercią siostry.

Nie budzi wątpliwości Sądu Apelacyjnego, że śmierć siostry była dla powoda przeżyciem traumatycznym, jednak przeżyta przez niego żałoba przebiegła w sposób typowy dla tego typu zdarzenia, bez znacznego nasilenia, jak słusznie podnosi skarżący.

Powód nie przeżywał żałoby w stopniu bardziej nasilonym, niż jest to zwyczajowo przyjęte, a przeżyta żałoba nie wpłynęła negatywnie na jego dalsze życie osobiste. Trafnie zatem podnosi skarżący, iż Sąd I instancji wydając zaskarżony wyrok niedostatecznie uwzględnił przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia okoliczności sprawy, a zasądzone zadośćuczynienie jest wygórowane

Ustalając wysokość odpowiedniego w stanie faktycznym niniejszej sprawy zadośćuczynienia należy uwzględnić, jak słusznie podnosi skarżący, iż od chwili śmierci K. S. minęło już ponad 9 lat, a zatem okres reakcji żaloby u powoda minął, miał prawidłowy przebieg, adekwatny do doznanej straty.

Zwrócić uwagę należy, że ustalenie krzywdy ma podstawowe znaczenie dla określenia odpowiedniej sumy, która miałaby stanowić jej pieniężną kompensatę. Z zasady, przy oznaczeniu zakresu wyrządzonej krzywdy za konieczne uważa się uwzględnienie: rodzaju naruszonego dobra, zakresu (natężenie i czas trwania) naruszenia, trwałości skutków naruszenia i stopnia ich uciążliwości (por. wyrok SN z dnia 20 kwietnia 2006 r., IV CSK 99/05, LEX nr 198509; wyrok SN z dnia 1 kwietnia 2004r., II CK 131/03, LEX nr 327923; wyrok SN z dnia 19 sierpnia 1980 r., IV CR 283/80, OSN 1981, nr 5, poz. 81; wyrok SN z dnia 9 stycznia 1978r., IV CR 510/77, OSN 1978, nr 11, poz. 210). Z uwagi na specyfikę roszczenia o zadośćuczynienie z tytułu krzywdy związanej z utratą członka rodziny w judykaturze przyjmuje się, że na jej rozmiar mają wpływ przede wszystkim: wstrząs psychiczny i cierpienia moralne wywołane śmiercią osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki po jej śmierci, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, rola w rodzinie pełniona przez osobę zmarłą, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem śmierci osoby bliskiej, stopień, w jakim pokrzywdzony będzie

umiał odnaleźć się w nowej rzeczywistości i zdolność do jej zaakceptowania, wiek zarówno zmarłego, jak i pokrzywdzonego (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z 3 czerwca 2011r., III CSK 279/10, niepubl.; z 20 grudnia 2012 r., IV CSK 192/12, niepubl.; z 10 maja 2012 r., IV CSK 416/11, niepubl.).

Wysokość zadośćuczynienia jest wyrazem swobodnego uznania sędziowskiego, które nie powinno być jednak dowolne. Ustalenie, jaka kwota w konkretnych okolicznościach jest „odpowiednia” należy do sfery swobodnego uznania sędziowskiego. W postępowaniu odwoławczym zarzut niewłaściwego ustalenia kwoty zadośćuczynienia może być skuteczny tylko wtedy, gdy zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza zasady ustalania tego zadośćuczynienia (por. postanowienie SN z dnia 12 sierpnia 2008 r. w sprawie o sygn. akt V KK 45/08, LEX nr 438427). O rażącym naruszeniu zasad ustalania „odpowiedniego” zadośćuczynienia mogłoby świadczyć przyznanie zadośćuczynienia wręcz symbolicznego zamiast stanowiącego rekompensatę doznanej krzywdy, bądź też kwoty wygórowanej, prowadzącej do niestosownego wzbogacenia się tą drogą.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, skoro zadośćuczynienie ma charakter kompensacyjny, to jego wysokość powinna przedstawiać odczuwalną ekonomicznie wartość i nie może stanowić zapłaty symbolicznej. Jednocześnie wysokość ta nie może być nadmierna w stosunku do doznanej krzywdy, ale musi być „odpowiednia” w tym znaczeniu, że powinna być – przy uwzględnieniu krzywdy poszkodowanego – utrzymana w rozsądnych granicach, odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa.

Należy podzielić pogląd skarżącego, iż zasądzona kwota zadośćuczynienia w wysokości 70.000 zł jest zbyt wysoka. Kwotą odpowiednią i adekwatną dla zadośćuczynienia za śmierć siostry w sytuacji, której dotyczy niniejszy proces, winna być – jak trafnie podnosi skarżący - kwota rzędu 50.000 zł i tej kwoty należne powodowi zadośćuczynienie nie powinno przekroczyć. Dalej idące żądanie powoda jest bezzasadne.

Mając powyższe okoliczności na uwadze, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., Sąd Apelacyjny w punkcie I wyroku zmienił zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym w ten sposób, że obniżył zasądzoną kwotę 70.000zł do kwoty 44.000 zł, oddalając powództwo F. S. w pozostałym zakresie. Z tego powodu zachodziła konieczność zmiany wyroku także w zakresie orzeczenia o kosztach procesu w odniesieniu

do powództwa wytoczonego przez F. S..

Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w punkcie piątym w ten sposób, że zasądził od pozwanego tytułem zwrotu kosztów procesu na rzecz powoda F. S. kwotę 3.486,71 zł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. F. S. wygrał sprawę w pierwszej instancji w 59%, a przegrał w 41 %. Powód poniósł koszty w łącznej kwocie 10.917 zł (3.700 zł i 7.217 zł), a pozwany w kwocie 7.205,67 zł (7.200 zł i 17:3). Różnica tych kwot wynosi 3.486,71 zł.

W pozostałym zakresie Sąd Apelacyjny na zasadzie art. 385 k.p.c. oddalił apelację pozwanego jako pozbawioną uzasadnionych podstaw. Odsetki Sąd Okręgowy zasądził prawidłowo i nie było podstaw do ich kwestionowania. Nie ma racji skarżący, że winny zostać zasądzone od dnia wyrokowania.

Wyjaśnienia wymaga, że w orzecznictwie można napotkać rozbieżne stanowiska odnośnie początkowego terminu naliczania odsetek za opóźnienie w zapłacie zadośćuczynienia za doznaną krzywdę.

I tak w orzecznictwie wyrażany był z jednej strony pogląd, iż zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę jest wymagalne dopiero z dniem wyrokowania przez sąd (art. 316 k.p.c.). Zobowiązany zatem dopiero od tego dnia pozostaje w opóźnieniu w zapłacie zasądzzonego zadośćuczynienia i tym samym dopiero od tego dnia należą się od niego odsetki za opóźnienie (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 1997 r., I CKN 361/97, LEX nr 477638, z dnia 20 marca 1998 r., II CKN 650/97, LEX nr 477665, z dnia 4 września 1998 r., II CKN 875/97, LEX nr 477579, z dnia 9 września 1999 r., II CKN 477/98, LEX nr 477661).

Z kolei w innych orzeczeniach wyrażane jest odmienne zapatrywanie, zgodnie z którym zadośćuczynienie za krzywdę zobowiązany ma zapłacić niezwłocznie po wezwaniu przez uprawnionego (art. 455 in fine k.c.), w związku z czym odsetki za opóźnienie w zapłacie zadośćuczynienia powinny być zasądzone od dnia, w którym zobowiązany ma zadośćuczynienie zapłacić (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 września 1970 r., II PR 257/70, OSNC 1971, Nr 6, poz. 103, z dnia 12 lipca 2002 r., V CKN 1114/00, LEX nr 56055, z dnia 18 lutego 2010 r., II CSK 434/09, LEX 602683).

Natomiast jak wskazuje się w najnowszym orzecznictwie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2011 r., I CSK 243/10, LEX nr 848109; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 10 lutego 2012 r., I ACa 1405/11, LEX nr 1109992) i ten nurt poglądów podziela Sąd Apelacyjny, żadne ze wskazanych stanowisk nie może być uznane za wyłącznie właściwe.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, najwłaściwsze, najbardziej wyważone jest stanowisko, wedle którego wymagalność roszczenia o zadośćuczynienie, a tym samym i początkowy termin naliczania odsetek za opóźnienie w zapłacie kwoty należnej z tego tytułu, może się różnie kształtować w zależności od okoliczności sprawy (tak Sąd Najwyższy w wyrokach z 30 stycznia 2004 r., I CK 131/03, OSNC 2005/2/40 i z 4 listopada 2008 r., II PK 100/08, OSNP 2010, Nr 10, poz. 108). W świetle tego stanowiska terminem, od którego należą się odsetki za opóźnienie w zapłacie zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, może być więc, w zależności od okoliczności sprawy, zarówno dzień poprzedzający wyrokowanie, jak i dzień tego wyrokowania.

I tak, jeżeli powód żąda od pozwanego zapłaty określonej kwoty tytułem zadośćuczynienia z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od danego dnia, poprzedzającego dzień wyrokowania, odsetki te powinny być zasądzone zgodnie z żądaniem pozwu, o ile tylko w toku postępowania zostanie wykazane, że dochodzona suma rzeczywiście się powodowi należała od wskazanego przez niego dnia. Jeżeli zaś sąd ustali, że zadośćuczynienie w rozmiarze odpowiadającym sumie dochodzonej przez powoda należy się dopiero od dnia wyrokowania, odsetki od zasądzzonego w takim przypadku zadośćuczynienia mogą się należeć dopiero od dnia wyrokowania.

W realiach niniejszej sprawy zgłoszenie szkody miało miejsce w dniu 21 czerwca 2016 r. Pismem z dnia 22 sierpnia 2016 r. pozwany powiadomił powoda o swoim stanowisku. Zatem zasądzenie odsetek od dnia 23 sierpnia 2016 r. uznać należy za prawidłowe.

Z uwagi na wynik postępowania apelacyjnego i uwzględnienie apelacji pozwanego prawie w całości Sąd Apelacyjny zasądził od powoda F. S. na rzecz pozwanego kwotę 4.200 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego. Na kwotę tę składa się wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości 2.700 zł i opłata od apelacji w kwocie 1.500 zł.